

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Nc/4/2016
Identifikačné číslo spisu: 1110237840
Dátum vydania rozhodnutia: 28.04.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1110237840.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne X., bývajúcej v B., F., zastúpenej JUDr. Branislavom Drgoňom, advokátom so sídlom v Bratislave, Jesenského 2, proti žalovanej EKORDA, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Révová 45, zastúpenej JUDr. Laurou Bíróovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Klincová 37/B, o uskutočnenie primeraných opatrení na zabezpečenie statiky domu a stability pozemku a o náhradu škody, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 11 C 160/2010, o vylúčení sudkyne Krajského súdu v Bratislave JUDr. Márie Hajdínovej z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 2 Co 138/2015, takto

rozhodol:

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdínová n i e j e v y l ú č e n á z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 2 Co 138/2015.

Odôvodnenie

V konaní vedenom Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 2 Co 138/2015 sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Mária Hajdínová (ako členka senátu, ktorému podľa rozvrhu práce krajského súdu pripadla vec na rozhodnutie) podaním do spisu z 24. marca 2016 oznámila predsedovi krajského súdu, že predmetom prieskumu krajského súdu je uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 15. januára 2015 č. k. 11 C 160/2010-545 vydané síce vyšším súdnym úradníkom, ale vec bola krajskému súdu predložená jej dcérou JUDr. Jeannette Hajdínovou, ktorá postupom podľa § 374 ods. 4 O. s. p. odvolaniu nevyhovela. Ide teda o skutočnosť, pre ktorú je vylúčená. Výslovila tiež súhlas, aby predseda súdu vec prideliť inému sudcovi krajského súdu.

Predseda krajského súdu predložil vec Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie podľa § 15 ods. 1 O. s. p., nakoľko mal za to, že nie je dôvod pochybovať o nezáujatosti JUDr. Márie Hajdínovej v danej veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Bratislave (§ 16 ods. 1 tretia veta O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej možnosti vzniku pochybnosti o nezáujatosti uvedenej sudkyne krajského súdu z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a

rozhodovania veci.

Podľa § 14 ods. 1 O. s. p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Účelom úpravy pojataj do citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z pohľadu uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, ktorým môže byť len pomer k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je priamo účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť alebo tiež vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti nasvedčujúce získaniu sudcom poznatkov o veci inak, než spôsobom predpokladaným právom, teda najmä dokazovaním), k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu, ktorý má buď charakter rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu či relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho, ako aj negatívneho)], k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie pod 2.).

Pri posudzovaní skutočností uvádzaných sudkyňou krajského súdu vychádzal najvyšší súd jednak zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu, ako aj z toho, že výnimky z takejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

Súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uverejneného v prílohe oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, čiže ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) potom zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky), teda sudcovi súdu určeného podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (o.i. §§ 9 - 12 a §§ 84 - 89b O.s.p. a zákon č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý pripúšťa, aby v prípade existencie zákonom predpokladaných dôvodov bol postupom taktiež ustanoveným priamo v zákone zákonný sudca vylúčený z ďalšieho prejednávania veci a jej rozhodovania. Cieľom, ktorý tu odôvodňuje prelomenie ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu, je zabránenie hroziacemu riziku, že by vo veci mohol rozhodnúť zaujatý (nie nestranný) sudca. Nestrannosť sa pritom spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť; ale len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (tu pozri rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky v jeho veciach sp.zn. I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98 a II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti

sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (tu pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu či presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale iba existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť a rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je tak to, či obava z vychýlenia nestrannosti je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach a objektívnu nestrannosť samozrejme nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť i len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z už spomínanej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďit' prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci má. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti sudkyne krajského súdu, poukazujúcej na príbuzenský pomer so sudkyňou súdu prvého stupňa rozhodujúcou v tejto veci, tu je potrebné konštatovať, že ani sama sudkyňa neuviedla, že sa cíti byť zaujatá.

V danom prípade tak nie je dôvod odchyliť sa od už zaujatého stanoviska v obdobnej veci (pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Nc 1/2016), podľa ktorého samotné príbuzenstvo medzi sudkyňami oboch súdov (bez ohľadu na blízkosť, resp. stupeň príbuzenia) zákonným dôvodom vylúčenia sudkyne nie je. To, že by význam takejto okolnosti umocňoval aj niektorý z pomerov sudkyne krajského súdu, predpokladaných ustanovením § 14 ods. 1 O. s. p., preukázané (a ani len tvrdené) nebolo. Z objektívneho, ale ani zo subjektívneho hľadiska tu nebolo nič, čo by mohlo privodiť pochybnosti o schopnosti sudkyne krajského súdu vec v pozícii člena senátu odvolacieho súdu prejednať a rozhodnúť skutočne nestranne.

V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že vo všeobecnosti u sudcov treba predpokladať vyšší stupeň

„odolnosti“ voči vplyvom na ich nestrannosť; posilňovaniu takejto ich odolnosti slúži aj ich vzdelávanie vrátane prehlbovania ich vedomia o nutnosti skutočne nestranného výkonu nimi zastávaných funkcií. Napokon, pri dnes nie až tak zriedkavom pôsobení vo funkciách sudcov osôb spriaznených príbuzenstvom, nemožno dosť dobre očakávať, že by sa z času na čas nevyskytla situácia nastolená aj v prejednávanej veci. Podľa najvyššieho súdu v takejto situácii spravidla nesmie byť dovolené sudkyňi nadriadeného súdu (a je to i vecou jej profesionálnej cti) pristupovať k výsledkom rozhodovacej činnosti príbuznej sudkyne inak, než k obdobnému výsledku akéhokoľvek iného sudcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozhodol spôsobom uvedeným vo výroku tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie prijal senát pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.